

Ekesås 1:1

Arkeologisk utredning

ARKEOLOGICENTRUM

Ekesås 1:1

Gårdsby sn, Småland

Arkeologisk utredning år 2005

Kjell Edvinger & Britta Wennstedt Edvinger

2005

JÄMTARKEOLOGI 18

Skrifter utgivna av Arkeologiceentrum i Skandinavien AB

JÄMTARKEOLOGI 18

Skrifter utgivna av Arkeologikum i Skandinavien AB
www.arkeologikum.se

Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Småland: arkeologisk utredning år 2005
Kjell Edvinger & Britta Wennstedt Edvinger

© år 2005, Arkeologikum i Skandinavien AB, Brunflo, Egendomsnämnden Växjö stift, Växjö, och länsstyrelsen i Kronobergs län, Växjö.

Kartutsnitt ur allmänna kartor © lantmäteriverket, Gävle. Medgivande M2005/2798.

Omslagsbild: arbetsbild P2005:10:0611. Foto: Britta Wennstedt Edvinger 2005-06-02.

ISSN 1650-7460
ISBN 91-89640-17-9

Arkeologisk utredning inom Ekesås 1:1

Sammanfattning

Växjö stift planerar bostäder på fastigheten Ekesås 1:1 i anslutning till fornminnesregistrets registreringar raä 41, 42 och 284 i Gårdsby socken, Växjö kommun, Kronobergs län. I samband med detta beslutade länsstyrelsen om särskild arkeologisk utredning inom berört område. Den arkeologiska utredningen har utförts av Arkeologacentrum AB och har innefattat sökschaktsgrävning med maskin. Tolv sökschakt grävdes med en sammanlagd längd av 360 meter. Vid sökschaktningen framkom 19 mörkfärgningar respektive sot-/kolkoncentrationer. Några av dem kan vara att betrakta som anläggningar, men det blygsamma djupet visar att de är kraftigt sönderplöjda. Mörkfärgningar med större djup framkom också, men de har inte kunnat ges någon funktionell tolkning, varför informationsvärdet vid fortsatta undersökningar är mycket lågt. De härdar som påträffats tidigare, raä 42, visade sig inte utgöra härdar, utan sotfläckar i det översta lagret av en nedgrävning till det bortodlade torpet raä 284. Inga fynd utöver sentida glas, tegel och porslin framkom i sökschakten eller dumphögarna. Vår slutsats är därför att inga ytterligare antikvariska åtgärder är nödvändiga inom utredningsområdet.

Bakgrund

Växjö stift planerar 15 byggrätter på fastigheten Ekesås 1:1, Gårdsby socken, Växjö kommun. Utifrån de fynd som tidigare registrerats inom och i anslutning till berört område, beslutade länsstyrelsen om särskild arkeologisk utredning. Inom området finns två härdar (raä 42), en fyndplats för en flintdolk (raä 41) samt en torplämning (raä 284) registrerade i riksantikvarieämbetets fornminnesregister. I direkt anslutning till utredningsområdet finns en igenfylld varggrop (raä 43) och ett röse, uppgift om (raä 201), registrerade. Flera utredningar (Högrell 1993, Vogel 1993), en förundersökning (Pettersson & von der Luft 2003) och en slutundersökning (Wennstedt Edvinger 2003, Connelid & Wennstedt Edvinger 2004) har gjorts i och nära utredningsområdet.

Syfte

Syftet med en arkeologisk utredning är att fastställa om fast fornlämning berörs av ett arbetsföretag. Eftersom indikationer på fornlämningar framkommit i utredningar m.m. (Vogel 1993, Högrell 1993, Connelid & Wennstedt Edvinger 2004) beslöt länsstyrelsen om en kompletterande utredningsgrävning (dnr 431-1053-05).

Syftet med utredningsgrävningen var att utröna om några lämningar fanns på platsen och i så fall begränsa dessa rumsligt inom utredningsområdet. Länsstyrelsen begärde en förenklad rapportering av uppdraget.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget i Sandsbro mellan Toftasjön och Helgasjön och NÖ om Växjö (bilaga 3a och 3b). Det är ca 12 500 m² till ytan och ligger i en svag Ö- till SÖ-sluttning mot Helgasjön.

De tidigare registrerade lämningarna, raä 41, fyndplats för flintdolk, raä 42, härdar, och raä 284, en torplämning, är samtliga belägna i utredningsområdets södra del. Torplämningen och härdarna ligger i omedelbar anslutning till varandra.

Genomförande

Fältarbetet genomfördes den 1 - 2 juni 2005 under mycket goda väderförhållanden. Tolv sökschakt drogs med maskin, med en sammanlagd längd av 360 meter och en skopbredd på 1,8 meter. I tre av schakten, S6, S8 och S12 gjordes utvidgningar för att kontrollera eventuella anläggningar (jfr bilaga 4, schaktplan). Dokumentation skedde genom inmätning med totalstation, skriftliga beskrivningar och fotografi.

Resultat

I de tolv schakten påträffades 19 mörkfärgningar och/eller sot-/kolkoncentrationer, till största delen innehållande måttligt till sparsamt med sot och kol. Två av dem var dock mer sotbemängda och med större kolinnehåll. Djupet på påträffade mörkfärgningar var i regel ringa, endast 3 - 5 cm. Det betyder att endast botten av eventuella anläggningar finns kvar (jfr bilaga 7, anläggningsbeskrivningar). I enstaka fall var anläggningarna djupare, men ingen av dem kunde ges en funktionell tolkning. Två av schakten, S11 och S12, uppvisade rikligt med sot och kol i en del av schakten, men inte i identifierbara anläggningar.

Ett sökschakt togs upp på platsen för raå 42, två härdar. I schaktet återfanns två mindre sotfläckar, 0,25 respektive 0,35 m i diameter (A5 och A6). De visade sig vid profilgrävning utgöra översta lagret av en nedgrävning, oregelbunden, 1,2 x 0,8 m diam (NÖ-SV). Gropen hör med största sannolikhet samman med det bortodlade torpet under Ekesås, som redovisas på karta från år 1726 (Connelid & Wennstedt Edvinger 2004).

Inga fynd påträffades i något av schakten eller i dumphögarna. Inga fynd påträffades heller i närheten av fyndplatsen för flintdolken raå 41.

Åtgärdsförslag

Eftersom inga fynd framkommit och eftersom de påträffade anläggningarna varken har ett pedagogiskt värde (upplevelsevärde) eller ett preparatsvärde, alltså ett vetenskapligt värde, föreslår vi inga ytterligare antikvariska åtgärder med anledning av utvecklingsplanerna. Samråd har skett med länsstyrelsen på platsen.

Tabell 1. Sammanfattning av resultat av arkeologisk utredning (utredningsgrävning) år 2005.

RAÄ-nr	Lämningsstyp FMIS	Antikvarisk bedömning	Resultat vid AU 2005
Gårdsby 41	fyndplats	ökhl	Inga anläggningar eller ytterligare fynd påträffades på fyndplatsen
Gårdsby 42	härdar	ökhl	Utgör ej härdar, utan två sotfläckar i övre delen av en nedgrävning, sannolikt tillhörande det förstörda torpet RAÄ 284
Gårdsby 284	lägenhetsbebyggelse	förstörd	jfr RAÄ 42 ovan

Referenser

Connelid, P., & B. Wennstedt Edvinger, 2004. *Sandsbro, Gårdsby sn, Småland: landskapshistorisk analys*. (Jämtarkeologi 12.) Brunflo.

Högrel, L., 1993. *Arkeologisk utredning vid Sandsbro, Gårdsby socken, Växjö kommun, Kronobergs län*. (Rapport Smålands museum 1/6 1993.) Växjö.

Pettersson, S., & M. von der Luft, 2003. *Arkeologisk förundersökning. Sandsbro, Gårdsby RAÄ 40, Gårdsby socken, Tofta 8:1, Växjö kommun, Kronobergs län*. (Smålands museum, rapport 2003:27). Växjö.

Wennstedt Edvinger, B., 2003. *Sandsbro, Gårdsby sn, Småland: rapport över en arkeologisk undersökning år 2003*. (Jämtarkeologi 11.) Brunflo.

Vogel, R., 1993. *Arkeologisk utredning vid Sandsbro, Gårdsby socken, Växjö kommun, Kronobergs län*. (Rapport Smålands museum 5/3 1993.) Växjö.

Bilaga 1 Administrativa och tekniska uppgifter

Uppdrag

Särskild arkeologisk utredning, Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Växjö kn, Kronobergs län, Småland

Diarie- och projektnummer

Länsstyrelsens dnr 431-1053-05

Arkeologacentrums projektnr P 2005:10 G

Belägenhet

Län: Kronobergs län

Landskap: Småland

Kommun: Växjö kn

Socken: Gårdsby sn

Fastighet: Ekesås 1:1

Ek. kartblad: 5E 2i Sandsbro

Beställare

Växjö stift, Egendomsnämnden, Box 527, 351 06 Växjö

Utförare

Arkeologikum i Skandinavien AB, Box 1, 834 21 Brunflo

Projektgrupp: Britta Wennstedt Edvinger, Kjell Edvinger

Grävmaskin: Schakt & Transport, Växjö

Projektid

2005-06-01—2005-06-02

fältarbetstid 3 dvn

maskintid 16 tim

Undersökningsområde

Undersökningsområde: 12 500 m²

Undantagna ytor: inga

Längdmeter sökschakt: 360 m

Area sökschakt: 898 m²

Koordinatsystem

RT 90 2,5 gon V, RH 70

Inmätning och kartering

Geodetisk inmätning 2005-06-01—2005-06-02. Kartering i programmet ArcView 3.2.

Fynd

Inga förhistoriska fynd har påträffats. Sentida tegel, porslin och glas har påträffats men inte tillvaratagits.

Arkivmaterial

Inget arkivmaterial har producerats.

Fotografier

Samtliga fotografier är återgivna i rapporten. Digitala data förvaras hos Arkeologiceentrum.

<i>nr</i>	<i>ID</i>	<i>motiv</i>	<i>riktning</i>	<i>fotograf</i>	<i>datum</i>
1	P2005:10:0610	Översikt uo	fr NNÖ	B. W. Edvinger	2005-06-01
2	P2005:10:0611	Arbetsbild sökschaktning	fr NÖ	B. W. Edvinger	2005-06-02
3	P2005:10:0612	Arbetsbild sökschaktning	fr Ö	B. W. Edvinger	2005-06-02

Bilaga 2 Fotografier

P2005:10:0610

P2005:10:0611

P2005:10:0612

Bilaga 3 Utredningsområdets belägenhet

3a Skala 1:50 000

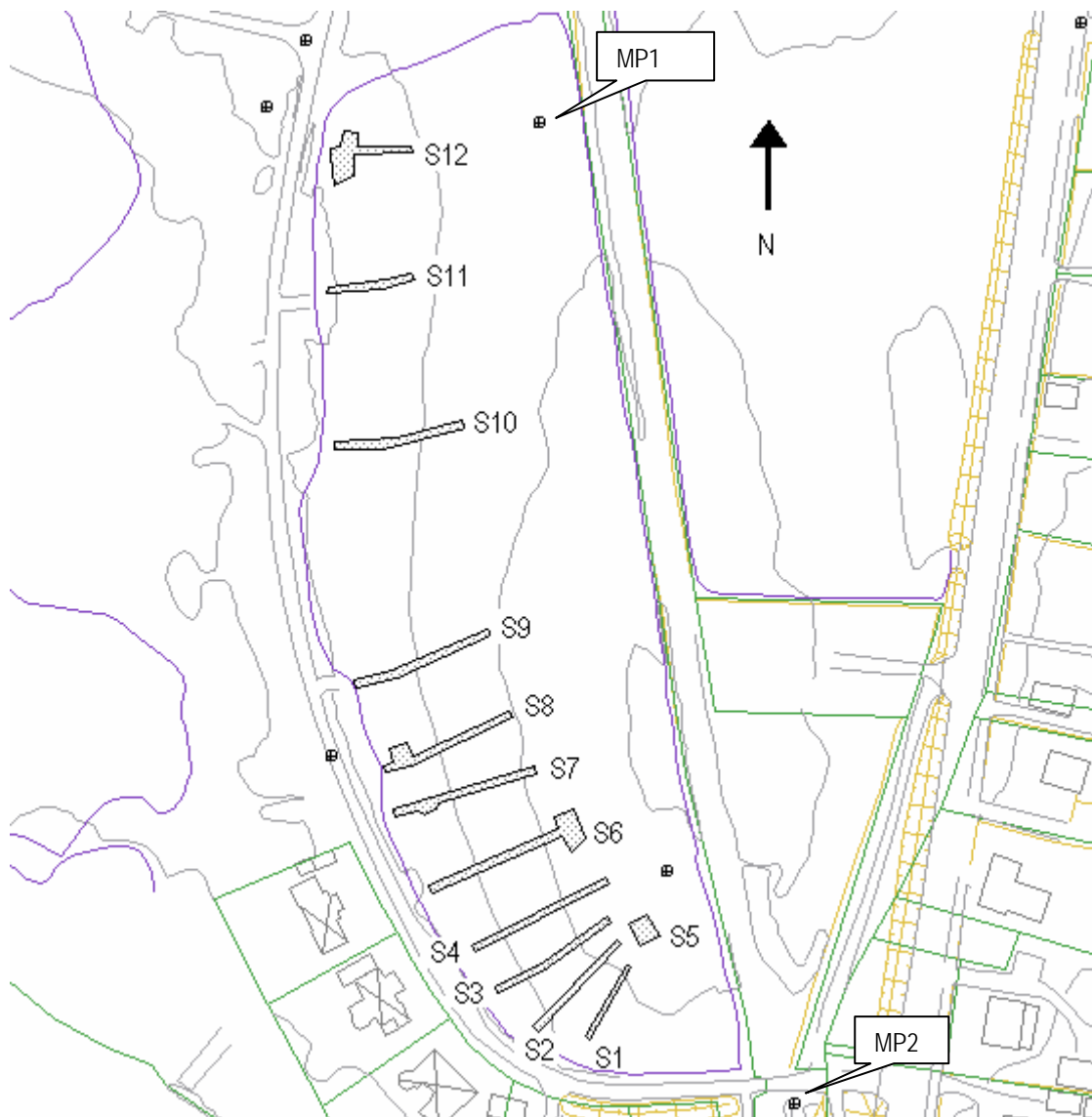
Utredningsområdets belägenhet. Arkeologisk utredning inom Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Småland. Underlag: digital terrängkarta i skala 1:50 000 med tillägg av ekonomiska kartans bladindelning.

3b Skala 1:10 000

Utredningsområdets belägenhet. Arkeologisk utredning inom Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Småland. Underlag: digital terrängkarta förstörd till skala 1:10 000 med tillägg av ekonomiska kartans bladindelning.

Bilaga 4 Schaktplan

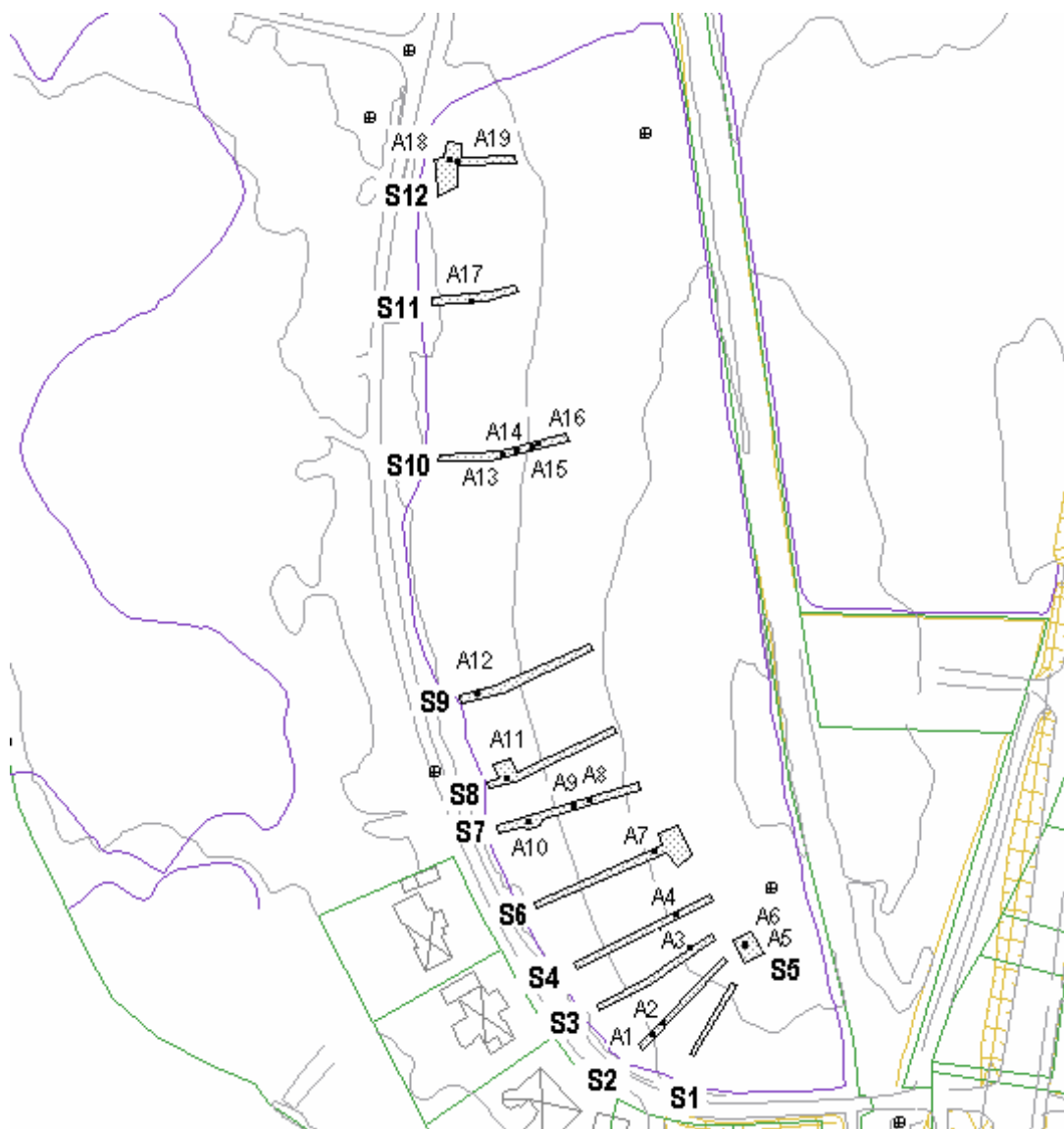
Schaktplan. Arkeologisk utredning inom Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Växjö kn, Kronobergs län. Skala 1:2 000. Underlag: digital kommunkarta.

Mätpunkter

MP1: ID 24996, X 6310836,848, Y 1442271,179, Z 166,59

MP2: ID 20528, X 6310571,57, Y 1442339,856, Z 166,53

Bilaga 5 Anläggningsplan

Anläggningsplan. Arkeologisk utredning inom Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Växjö kn, Kronobergs län. Skala 1:2 000. Underlag: digital kommunkarta.

Bilaga 6 Schaktbeskrivningar

<i>schakt nr</i>	<i>längd m</i>	<i>riktning</i>	<i>bredd</i>	<i>djup m</i>	<i>varav matjord</i>	<i>jordart</i>	<i>anläggningar</i>	<i>fynd</i>	<i>anm.</i>
1	21,5	30-230 gon	1,8	0,4	0,35	sand - grus, stenfritt			
2	32	48-248 gon	1,8	0,5	0,5	grus - sand - grovm, 1 block	A1, A2		
3	34,5	65-265 gon	1,8	0,4-0,5	0,4	sand	A3		
4	39	60-260 gon	1,8	0,4	0,3-0,4	sand - grovm	A4	tegelstenar	RAÄ 41
5	6	170-370 gon	1,8	0,3-0,4	0,3	sand - grus	A5, A6		RAÄ 42, RAÄ 284
6	42	70-270 gon	1,8-8,0	0,4	0,3-0,4	sand - grovm	A7		
7	38	70-270 gon	1,8	0,4	0,3-0,4	sand - grovm, 1 håll	A8, A9, A10		
8	36	80-280 gon	1,8-5,8	0,4	0,25-0,35	sand - grovm	A11		
9	37	70-270 gon	1,8	0,3	0,25	sand - grovm, enstaka stenar och block	A12		
10	35	90-290 gon	1,8	0,25	0,3	sand - grovm	A13, A14, A15, A16		
11	23	80-280 gon	1,8	0,3	0,25	sand - grovm	A17		sot- och kolbemängt i VSV
12	21	90-290 gon	1,8-9,8	0,3-0,5	0,3	sand - grovm	A18, A19		sot- och kolbemängt i VSV
s:a	365*					sand - grovm			
						sand - grovm			

* längdmått genom stegning

Bilaga 7 Anläggningsbeskrivningar

<i>anl nr</i>	<i>schakt nr</i>	<i>typ</i>	<i>form</i>	<i>storlek m</i>	<i>riktning</i>	<i>djup m</i>	<i>beskrivning</i>	<i>tolkning</i>	<i>anm.</i>
A1	2	sotkoncentration	oreg, närmast rund	0,4		0,1	kolpartiklar		
A2	2	sotkoncentration	oreg, närmast rund	0,25		0,1	kolpartiklar		
A3	3	mörkfärgning	oreg, närmast rund	0,3		0,03	sten 0,15 m st i NÖ		
A4	4	mörkfärgning	oval	0,2 x 0,3	NÖ-SV	0,1			
A5	5	sotkoncentration	oreg, närmast rund	0,35		0,2	kolpartiklar		raä 42
A6	5	sotkoncentration	oreg, närmast rund	0,25		0,2	kolpartiklar		raä 42
A7	6	mörkfärgning	oval	0,2 x 0,3	80-280 gon	0,03			
A8	7	mörkfärgning	oval	0,5-0,5	ÖSÖ-VNV	0,2			
A9	7	mörkfärgning	oregelbunden	0,45 x 0,6	N-S		blekjordsinslag	brunnen rot	
A10	7	sot- och kolkoncentration	oreg, avlång	1,2 x 0,2	Ö-V	0,03	vid block/häll		
A11	8	stenpackning	närmast rund	0,6		0,1	1 skift 0,1-0,2 m st stenar, kolpartiklar; ej brända stenar		
A12	9	mörkfärgning	oval	0,3 x 0,2	70-270	0,1	kolpartiklar, heterogen, skålf btn		
A13	10	sotkoncentration	oregelbunden	0,4		0,15	omrört		djup gm sondning
A14	10	sotkoncentration	oreg, närmast oval	0,4 x 0,2	90-290	0,1			djup gm sondning
A15	10	mörkfärgning	oregelbunden	0,4		0,1	omrört		
A16	10	mörkfärgning	rund	0,5		0,03			
A17	11	sotkoncentration	närmast rund	0,3		0,03			
A18	12	sot- och kolkoncentration	oregelbunden	2 x 0,6	NNV-SSÖ	0,15	4 st 0,2 m st stenar i SSÖ, otydl avgränsning		
A19	12	sot- och kolkoncentration	oreg, närmast rund	0,9		0,15	otydl avgränsning		djup gm sondning

Uppgifter om djup från profilgrävning där inget annat anges.

Skrifter utgivna av Arkeologikum AB

Kåtatomber vid Grövlan i nordvästra Dalarna: rapport från en arkeologisk undersökning år 2000
JÄMTARKEOLOGI 1. 2001.

Ytteroldens blygruva: specialinventering av en gruvmiljö från 1800-talet
JÄMTARKEOLOGI 2. 2001.

Skog & historia i Östersunds kn, Jämtlands län: granskning i fält av kulturhistoriska lämningar år 2001
JÄMTARKEOLOGI 3. 2001.

Hällristningsområdet vid Gärdeforsen, Offerdals sn, Jämtlands län
JÄMTARKEOLOGI 4. 2002.

Vindkraftverk på Sjisjka, Gällivare sn, Lappland: arkeologisk utredning år 2002
JÄMTARKEOLOGI 5. 2002.

Skog & historia i Krokoms och Strömsunds knr, Jämtlands län: granskning i fält av kulturhistoriska lämningar
JÄMTARKEOLOGI 6. 2002.

Skogsudden, Växjö kn, Kronobergs län: kulturhistoriskt planeringsunderlag
JÄMTARKEOLOGI 7. 2003.

Fossil åker med röjningsrösen, fornlämning 42, Tannåkers sn, Småland: arkeologisk förundersökning
JÄMTARKEOLOGI 8. 2003.

Skog & historia i Västra Götaland: utbildning och granskning år 2003
JÄMTARKEOLOGI 9. 2003.

Vattlång – Harmånger: arkeologisk utredning för väg 760
JÄMTARKEOLOGI 10. 2003.

Sandsbro, Gårdsby sn, Småland: rapport över en arkeologisk undersökning år 2003
JÄMTARKEOLOGI 11. 2003.

Sandsbro, Gårdsby sn, Småland: landskapshistorisk analys
JÄMTARKEOLOGI 12. 2004.

Arkeologisk utredning inför bredbandsetablering i Jämtland
JÄMTARKEOLOGI 13. 2004.

Ett område med fossil åkermark i Äskya: förundersökning inom fornlämning 199, Stenbrohults sn, Småland
JÄMTARKEOLOGI 14. 2004.

Samer på Kåtudden i Järvsjön? Datering av en eventuell kåtatomt i Söderala sn, Hälsingland
JÄMTARKEOLOGI 15. 2005.

Degernäs 1:3, Degerfors sn och kn, Örebro län: arkeologisk utredning år 2005
JÄMTARKEOLOGI 16. 2005.

Arkeologisk utredning vid Ormesta och Tybblelund i Örebro
JÄMTARKEOLOGI 17. 2005.

Ekesås 1:1, Gårdsby sn, Småland: arkeologisk utredning år 2005
JÄMTARKEOLOGI 18. 2005.